

Saksbehandler: Per Tanggaard

Referanser:

KM 12/08

BM 3/09, 18/08, 28/07, 18/05

KR 50/09, KR 37/09, MKR 48/09

Vedlegg:

KM 8.1.1/09	Styrking av presesfunksjonen og opprettelse av tolvte bispeembete, brev fra KKD, 08.06.09
KM 8.1.2/09	Styrking av funksjonen som Bispemøtets preses, utredning av et utvalg nedsatt av Bispemøtet og Kirkerådet, 15.08.09.

Styrking av funksjonen som Bispemøtets preses

Sammendrag

Kultur- og kirkedepartementet har i brev av 8. juni 2009 bedt Bispemøtet (BM) og Kirkemøtet (KM) uttale seg om forslaget om en styrking av presesfunksjonen og opprettelse av et tolvte bispeembete før saken legges fram for Stortinget. Se vedlegg.

Departementet ber om at BM og KM tar stilling til blant andre følgende spørsmål:

1. Hvilke oppgaver skal den tolvte biskopen ha?
2. Hvordan skal en ny preses utpekes?
3. Hvor skal preses lokaliseres?

15. august 2009 avga utvalget som var oppnevnt av BM og Kirkerådet (KR) sin innstilling *Styrking av funksjonen som Bispemøtets preses*, hvor det foreslås at det opprettes et tolvte bispeembete med presesfunksjonen som fast oppgave, og at dette embetet legges til eller utøves fra Oslo, samlokalisert med den øvrige sentralkirkelige ledelsen.

Kirkerådet mener presesfunksjonen bør styrkes og at det bør opprettes et tolvte bispeembete så snart som mulig. Kirkerådet foreslår at det legges opp til en foreløpig/midlertidig ordning i denne omgang, slik at en framtidig profilering av presesfunksjonen

og valg av preses kan sees i sammenheng med det videre arbeidet med å utforme en framtidig kirkeordning for Den norske kirke.

Kirkerådet anbefaler at valg av preses i 2010 bør skje for en begrenset periode, at biskopene nominerer preses, og at tilsynsområdet i tillegg til Kirkerådet uttaler seg om hvem de anser mest skikket til å være preses/ ledende biskop før utnevning finner sted. I forlengelsen av dette nomineres og velges/utnevnes ny biskop i det bispedømme preses forlater.

Kirkerådet anbefaler KM å gå inn for en midlertidig ordning, men i saksorienteringen legges også fram noen synspunkter i forhold til en profilering av presesfunksjonen i framtiden.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet mener det er behov for å styrke rollen som preses og ser positivt på at dette gjøres gjennom opprettelse av et tolvte bispeembete.
2. Kirkemøtet anbefaler at en i denne fasen (jf. pkt. 3) velger en modell som innebærer at:
  - a. arbeidssted og kontor for preses legges til Oslo i en samlokalisering i Kirkens Hus.
  - b. tjenestebolig lokaliseres til Oslo.
  - c. tjenstedistrikt og tilsynsområde for preses blir feltprestkorpsset.
  - d. biskopene nominerer én kandidat blant sittende biskoper. Forslaget sendes til uttalelse til tilsynsområdet og Kirkerådet før preses utnevnes.
  - e. preses utnevnes for en begrenset funksjonsperiode som sees i sammenheng med framtidig struktur for Den norske kirke og ordning for valg/utnevning av biskop.
  - f. når preses er utnevnt, nomineres og utnevnes ny biskop i det bispedømmet preses er hentet fra.
3. Kirkemøtet anser at det er behov for å se nærmere på den rolle og de oppgaver preses skal ha i en framtidig kirkeordning, slik at presesfunksjonen kan utformes på en tjenlig måte i en ny struktur for Den norske kirke, både med hensyn til lederstruktur og valgordninger. Kirkemøtet mener det også er behov for å arbeide videre med en del prinsipielle, teologiske og økumeniske spørsmål før det etableres nye varige ordninger for presesembetet /ledende biskop.

Saksorientering

Bakgrunn

Utredningen

Bispemøtet (BM) og Kirkerådet (KR) oppnevnte i mars 2009 et utvalg for å foreslå tiltak for styrking av funksjonen som Bispemøtets preses. Utvalget avga utredningen *Styrking av funksjonen som Bispemøtets preses*, 15. august 2009. Utredningen er vedlagt.

Utvalget har bestått av biskop Laila Riksaasen Dahl (leder), domprost Knut Andresen, professor Knut Lundby, seniorrådgiver Per Kristian Aschim og generalsekretær Christofer Solbakken.

Utredningen gir en oversikt over ordningen med presesfunksjonen, utviklingen i denne funksjonen og aktuelle modeller for fremtidig ordning både mht. oppgaver, valg av preses, funksjonstid, arbeidssted/ kontor, bosted, tilsynstjeneste m.v.

Det foreslås at det opprettes et tolvte bispeembete med presesfunksjonen som fast oppgave, og at dette embetet legges til eller utøves fra Oslo, samlokalisert med den øvrige sentralkirkelige ledelsen.

Utvalget er i disse hovedspørsmålene enstemmig i sine anbefalinger, men er delt i en del konkrete spørsmål. Det gjelder bl.a. spørsmålet om lokalisering, bosted, valgordninger, tilsynsområde/ tjenestedistrikt for preses, og om det skal være et geografisk eller et ikke-geografisk/ kategorialt tilsynsområde.

I mandatet pekes det på noen problemstillinger som bakgrunn for de tema utvalget ble bedt om å utrede:

1. En nærmere avgrensning av preses sine oppgaver på bakgrunn av Bispemøtets vedtak.
2. Pastoral område for preses, evt. også inkludert forholdet mellom preses og regional/stedlig biskop.
3. Regler for valg av preses.
4. Funksjonstid for preses.
5. På bakgrunn av ovenstående bes arbeidsgruppen om å foreslå inntil tre modeller for ny ordning, i tillegg til eventuelle midlertidige ordninger. For hver foreslått modell bør det inngå en implementeringsplan.
6. Økonomisk-administrative konsekvenser.

Bakgrunn for utredningen

Spørsmålet om rammebetingelsene for presesfunksjonen er blitt tatt opp i flere sammenhenger. Nedenfor følger en kort oversikt over de viktigste milepælene:

- BM har gjennom flere år drøftet saken, BM 18/05, BM 28/07, BM 18/08.
- BM nedsatte i mars 2008 en intern arbeidsgruppe for å utrede BMs arbeidsform og rammebetingelsene for utøvelsen av vervet som preses. BM behandlet saken på sitt

møte januar 2009, og ba Regjeringen opprette et tolvte bispeembete med presesvervet som hovedoppgave (BM 3/09).

- I løpet av denne perioden la demokratiutvalget fram sin innstilling (13. mai 2008) *Styrket demokrati i Den norske kirke*. Utvalget drøftet i denne sammenheng presesfunksjonen og mente en burde vurdere å opprette et tolvte bispeembete.
- Demokratiutvalgets innstilling ble sendt ut på bred høring. Få uttalte seg om forslaget om en tolvte biskop, men de fleste av disse sluttet seg til forslaget.
- KM 2008 behandlet innstillingen og ga ”uttrykk for støtte til forslag om å styrke rammebetingelsene for utøvelse av vervet som Bispemøtets preses, der også opprettelse av et 12. bispeembete vurderes”.
- I Ot. prp. nr. 34 (2008-2009) som ble oversendt Stortinget februar 2009, gir Regjeringen sin støtte til forslaget om å styrke presesfunksjonen, og ber Stortinget om en prinsipiell tilslutning til dette.
- Stortingets kirke- utdannings- og forskningskomité avgir sin innstilling mars 2009, Innst. O. nr. 57 (2008-2009) og ”er innstilt på å styrke presesfunksjonen og opprette et tolvte bispeembete.”
- Komiteens forslag ble vedtatt i Odelstinget 27. april 2009, Innst. S. nr. 183 (2008-2009).
- Kultur- og kirke departementet ber i brev av 8. juni 2009 BM og KR uttale seg om forslaget, bl.a. om hvilke oppgaver som skal legges til den tolvte biskop, hvordan en ny preses skal utpekes og hvor preses skal lokaliseres.
- I løpet av denne perioden hadde BM og KR i kontakt med departementet nedsatt en arbeidsgruppe (mars 2009) for å utrede konkrete forslag til hvordan en styrket presesfunksjon kan tilrettelegges. Innstillingen forelå 15. august 2009.

Nærmere redegjørelse for prosessen og vedtak som er fattet fram til våren 2009, finnes i sak KR 37/09.

Henvendelse fra Kultur- og kirke departementet

Kultur- og kirke departementet ber i brev av 8. juni d.å. om uttalelse fra Bispemøtet og Kirkemøtet om forslaget om en styrking av presesfunksjonen og opprettelse av et tolvte bispeembete. I brevet redegjøres det kort om hvor saken står, bl.a. ved å vise til brev fra BM 2. febr. 2009 og proposisjoner til Stortinget, Ot.prp. nr. 34 (2008-2009) og St.prp. nr 39 (2008-2009) og behandlingen der, jf. Innst. O. nr. 57 (2008-2009) og Innst. S. nr 183 (2008-2009).

Stortinget uttrykte støtte til å styrke presesfunksjonen og å opprette et tolvte bispeembete, men påpekte at ”det gjenstår svært mye arbeid og mange uløste problemstillinger før en slik nyordning kan innføres.” Stortinget ba om å få saken tilbake ”etter at kirken selv har tatt stilling til hvilke modeller den mener er mest aktuelle for styrking av presesfunksjonen. Komiteen ber Regjeringen fremlegge egen sak for Stortinget hvor disse problemstillingene avklares.”

I brevet fra Departementet heter det videre: ”Departementet tar sikte på å legge hovedspørsmålene i saken fram for Stortinget før årsskiftet, etter at saken er behandlet i

kirkelige organer. Vi vil be om at Bispemøtet og Kirkemøtet gir uttalelse og tar stilling til blant andre følgende spørsmål:”

- *Hvilke oppgaver skal den tolvte biskopen ha?*
- Bl.a. om preses bør ha et geografisk avgrenset tjenstedistrikt eller tilsyn med særskilte virksomheter.
- Forholdet mellom preses og de andre biskopene, særlig relasjonen mellom preses og en eventuell stedlig/regional biskop.
- *Hvordan skal en ny preses utpekes?*
- Skal andre enn de sittende biskopene kunne nomineres og/eller være valgbare? Departementet legger til grunn at det nye bispeembetet vil måtte utnevnes av kirkelig statsråd inntil videre, og at det rettslig sett ikke lenger vil være et valg i BM som utpeker preses.
- Skal andre enn biskopene kunne nomineres, avgi stemme/uttalelse osv. når ny preses skal utpekes?
- Er det ønskelig med utnevning i åremål?
- *Hvor skal preses lokaliseres?*
- Dette gjelder både spørsmålet om lokalisering og arbeidssted.

Departementet ber om uttalelse innen 25. november 2009.

Kirkemøtet skal altså gi en uttalelse til departementet, samtidig som møtet skal ta stilling til de forslag og modeller som er foreslått i innstillingen *Styrking av funksjonen som Bispemøtets preses*. Det foreslås at disse sees i sammenheng.

Kirkerådets behandling av saken

Kirkemøtet har tidligere gitt uttrykk for at det er en rekke spørsmål det må arbeides videre med. Kirkerådet behandlet saken på sitt møte 27.-28. mai 2009 før innstillingen forelå og fattet bl.a. følgende vedtak (KR 37/09):

1. Kirkerådet imøteser innstillingen fra arbeidsgruppen som utreder styrking av presesfunksjonen ved opprettelse av et tolvte bispeembete.
2. Kirkerådet tar til etterretning at Stortinget har bedt regjeringen legge fram sak om spørsmålet når den er behandlet av kirkens organer.
3. Ordningen for styrking av presesfunksjonen, med et tolvte bispeembete, må gis en tilfredsstillende kirkelig forankring. Dette tilsier behandling i Kirkemøtet etter forberedende behandling i Kirkerådet og Bispemøtet. Det tilsier også at saken sendes på ordinær høring.
4. Kirkerådet ønsker at saken forberedes for Kirkemøtet i 2010. I samråd med Bispemøtet vil Kirkerådet komme tilbake til videre framdrift i saken på septembermøtet, når arbeidsgruppens forslag foreligger.

5. Kirkerådet har merket seg Stortingets kirke- utdannings- og forskningskomité's understrekning i Innst. O. nr. 57 (2008-2009) av at det gjenstår svært mye arbeid og mange uløste problemstillinger før en slik nyordning kan innføres, og at komiteen legger til grunn at Stortinget får til behandling sak om styrking av presesfunksjonen i kirken etter at kirken selv har tatt stilling til hvilke modeller den mener er mest aktuelle for styrking av presesfunksjonen.

Dersom det likevel blir nødvendig av hensyn til den videre politiske behandling, gis AU fullmakt til å vurdere endring av tidsplanen (pkt. 4).

Kirkerådet mente denne saken burde vært sendt ut på ordinær høring, jf pkt 4, og foreslo også en tentativ prosess.

Siden departementet tar sikte på legge hovedspørsmålene i saken fram for Stortinget før årsskiftet, jf. høringsbrevet, ansees en slik framdriftsplan og en normal høringsprosess som lite aktuell. Stortinget legger også til grunn at de får saken til behandling ”etter at kirken selv har tatt stilling til hvilke modeller den mener er mest aktuelle for styrking av presesfunksjonen.”, jf. Innst. O. nr.57.

Kirkerådet tok framdriftsplanen til etterretning på sitt møte 17.- 18. september og anbefaler at Bispemøtet og Kirkemøtet behandler saken i høst og oversender sine uttalelser og sine anbefalinger innen høringsfristen 25. november, jf KR's anbefaling til KM.

Mellomkirkelig råd behandlet saken på sitt møte 9.-10. sept., (MKR 48/09). MKR fattet følgende vedtak:

1. Mellomkirkelig råd er orientert om utredningen ”Styrking av funksjonen som Bispemøtets preses”, avgitt i august 2009, og er enig i at det er nødvendig å styrke rollen som den ledende biskop i Den norske kirke.
2. Mellomkirkelig råd vil legge vekt på at embetsteologiske og økumeniske aspekter må utredes bedre frem mot etableringen av det nye tolvte bispeembetet.
3. Mellomkirkelig råd vil understreke behovet for at Den norske kirke utvikler sin ledelsesstruktur, med tanke på enheten både innen Den norske kirke og hvordan Den norske kirke framstår i samfunnet og i samarbeid med andre kirker.
4. MKR vil understreke at det må gis tilstrekkelig tid for å utrede de sider som er nevnt ovenfor og andre viktige premisser før det etableres nye varige ordninger for presesembetet.

Det har som nevnt ovenfor vært samtaler mellom KR og BM for å drøfte om BM kan vente med å sende sin uttalelse til etter KM, for om mulig å samordne uttalelsene mest mulig. BMs uttalelse og anbefaling vil bli gjort kjent for KM.

En samordnet og helhetlig anbefaling fra BM og KM vil måtte veie tungt i den videre behandling av saken.

Ulike løsningsmodeller:

Kirkerådet anbefaler KM at en i denne fasen ikke uttaler seg om alle de spørsmål og problemstillinger som er tatt opp i utredningen, men at det i første omgang bør foreslås en enklere løsning. Utredningen selv og flere andre organer peker på en rekke spørsmål og uløste problemstillinger som krever nærmere utredning og avklaring før en kan ta stilling til disse.

BM har pekt på at presesvalget i 2010 kan gjennomføres som ”et overgangsvalg etter gjeldende regler, men med funksjon etter ny ordning.” (BM 3/09)

KR mener at det verken er mulig eller nødvendig å avklare alle problemstillingene før en oppretter presesembetet. Kirkerådet mener at følgende momenter tilsier at en må gå skrittvis frem og derfor velge en overgangsmodell:

- Det er ikke tjenlig å ta stilling til alle spørsmålene knyttet til presesfunksjonen siden fremtidig kirkeordning ikke er tegnet ut. Valg av preses bør bl.a. sees i sammenheng med fremtidig struktur for Den norske kirke og ordning for valg av biskop.
- Det kan være hensiktsmessig å vurdere nærmere en del embetsteologiske og økumeniske sider ved saken, bl.a. hvilke oppgaver skal preses ivareta, hvilke konsekvenser vil det innebære å omgjøre et tillitsverv til et fast embete, presesembetet i forhold til et bispeembetet, hva innebærer det at preses kan utøve ledelse på Den norske kirkes vegne/ fungere som en helhetskirkelig leder, forståelsen av det kirkelig embete fokusert om de tre dimensjonene personlig, kollegial og fellesskapsmessig m.v. Vil dette kunne medføre en forrykking av forholdet mellom den synodale og episkopale ordning som vi har hatt i Norge? Dette vil kreve en tydeligere klargjøring og profilering av forholdet og rolleutformingen mellom preses og leder av Kirkerådet og Kirkerådets direktør.
- Det vil sannsynligvis være tjenlig med en foreløpig ordning slik at en får arbeidet videre med hvilken rolle(r) preses skal og bør ivareta i og for BM og for hele kirken og i det offentlige landskap. Skal det være en synlig preses eller en tydelig leder (ledende biskop/nasjonal kirkeleder)? Hva skal ”stillingen” benevnes? Preses forhold til de andre 11 biskopene, forholdet til stedlig biskop og preses’ rolle i forhold til KM og KR. En rekke spørsmål vil være personavhengig, men en utprøving av en justert presesrolle med sikte på å få erfaringer før rollen og oppgavene ble nedfelt i ”instruks” og ”stillingsbeskrivelse” vurderes som formålstjenlig. Dermed vil en kunne utforme presesfunksjonene, prøve ut tilsynsområde, gjøre erfaringer med relasjonen

mellom preses, stedlig biskop og de andre biskopene m.v., og innpasse presesfunksjonen i en framtidig kirkeordning.

- Hensikten med nyordningen er å styrke presesfunksjonen. En styrking og utvidelse av presesvervet kan sees på som en videreutvikling av dagens ordning, men presesvervet har ikke vært forstått som et særskilt embete. Departementet legger også til grunn at det nye preseseembetet må utnevnes av kirkelig statsråd. Opprettelse av et nytt bispeembete nå vil ligge til kirkelig statsråd og utnevning vil skje i samsvar med regler for utnevning av biskop. Spørsmålet er om en kan benytte en midlertidig ordning i en interimperiode for eksempel ved at biskopene nominerer en preses for en nærmere begrenset periode, for eksempel 4 eller 6 år, og at opprettelse av bispeembetet og utnevning av preses skjer i kirkelig statsråd, for eksempel etter uttalelse fra Kirkerådet og det aktuelle tilsynsområdet.

KR har også vurdert en modell der presesfunksjonene ivaretas som i dag, men hvor det foretas en nødvendig utvidelse av BMs sekretariat. KR finner imidlertid ikke å ville anbefale en slik løsning, siden den ikke vil kunne ivareta alle de oppgavene som bør ligge til preses. Dette er heller ikke en løsning som BM anser vil løse det behovet og de utfordringer som preses bør ivareta.

KR mener imidlertid at det er grunn til å øke sekretariatet med saksbehandlerkapasitet, slik utredningen anbefaler.

Momenter til det videre arbeidet med å profilere en fremtidig presesfunksjon

Kirkerådet anbefaler en overgangsløsning, men vil likevel komme med noen synspunkter i forhold til det videre arbeidet med å profilere presesfunksjonen. Dette arbeidet må sees i sammenheng med utviklingen av ny kirkeordning.

a. Presesfunksjonen styrkes

KR går inn for at det opprettes et bispeembete for å styrke presesfunksjonen. Det nye embetet skal ha presesfunksjonen som fast hovedoppgave og samtidig ha forankring i en konkret tilsynstjeneste. Forslaget om en styrking av presesfunksjonen er i samsvar med de anbefalinger og ønsker som i de senere årene har kommet fra kirkelige organer, og som også er understreket av departementet og Stortinget.

Det må arbeides videre med profilering av presesfunksjonene. Det gjelder først og fremst hovedfunksjonene for preses, som er utvidet i forhold til det å fungere som møteleder i BM og inneha et lederverv for biskopene. Preses vil få en mer tydelig lederrolle med representasjonsoppgaver og kollegiale tilleggsfunksjoner som skal utøves i kollegialitet med de andre biskopene. BMs preses vil representere biskopene og vil tydeligere framstå som talsperson for biskopenes felles synspunkter og anliggender. Preses vil imidlertid ikke være overordnet de øvrige biskopene. Dette er områder som det må arbeides videre med, både når det gjelder tjenesteordninger, BMs forretningsorden og reglement for representasjon på vegne av Den norske kirke.

Selv om hovedanliggendet er en styrking av rammevilkårene for utøvelsen av presesvervet, er det sterke ansatser til at presesfunksjonene og presesrollen vil sprengte de rammer som i dag gjelder for presesvervet, dersom kirken går inn for en slik utvikling. Dette gjelder også profileringen av presesfunksjonen i forhold til den synodale kirkestrukturen med leder av Kirkerådet og Kirkerådets direktør.

b. Valg av modell – tilsynsområde og tjenstedistrikt

Utvalget har lagt fram tre konkrete modeller og har vurdert disse modellene ut fra en rekke faktorer (s.43 i utredningen)

- modell A – med funksjonelt/kategorialt tilsynsområde
- modell B – med geografisk tjenstedistrikt innenfor Oslo bispedømme
- modell C – med geografisk tjenstedistrikt innenfor Nidaros bispedømme

KR mener det i overgangsperioden kan være hensiktsmessig å prøve ut et kategorialt tilsynsområde, og anbefaler feltprestkorpset. På lengre sikt mener KR det er ønskelig at preses har en tilsynstjeneste og et tilsynsområde som er rettet mot menighetene i et tjenstedistrikt, og anbefaler at en legger modell B til grunn for det videre arbeidet med å utforme presesrollen. De som går inn for utvalgets modell A, slutter seg også subsidiært til denne modellen. Et av disse medlemmene går inn for Asker som tjenstedistrikt. Et medlem går inn for modell C.

KRs flertall anser at modell B med domprostiet som tjenstedistrikt synes å framstå som det mest naturlige og tjenlige, siden det er her de sentralkirkelige råd, Kongen, regjeringen og stortinget er lokalisert. Valg av modell og tilsynsområde må videre sees i lys av om arbeidsgiveransvaret og tilsynsansvaret i en framtidig kirkeordning skal sammenholdes, jf også pkt. c.

c. Tjenstedistrikt og tilsynsområde for preses

KR støtter biskopenes anbefaling om at den tolvte biskop lokaliseres til Oslo. KR mener dette også bør få avgjørende betydning for hvor tjenstedistriktet for preses skal være og anbefaler at preses på sikt får et geografisk avgrenset tjenstedistrikt/ tilsynsområde lokalisert til domprostiet i Oslo. men foreslår i en overgangsperiode å velge et kategorialt tilsynsområde, jf. pkt. b.

KR har vurdert om tjenesteområdet bør legges til Nidaros, men finner ikke å kunne anbefale det, selv om det kan være kirkehistoriske grunner for å gjøre det og den symbolfunksjonen og rolle Nidaros domkirke representerer. KR mener imidlertid at en må se nærmere på om preses kan ha og bør ha tjenesteoppgaver knyttet til Nidarosdomen ved ulike nasjonale og internasjonale kirkelige markeringer og gudstjenester.

Nærmere oppgavefordeling og relasjon mellom preses og regional biskop/ kategorial tilsynsbiskop må det arbeides videre med.

Det foreslås i utredningen at preses ikke skal være medlem av et bispedømmeråd, men kan tiltre rådet i saker som angår sitt pastorale område eller gis uttalerett. Dette må det

arbeides videre med, og dette vil også gjelde biskopenes framtidige arbeidsgivermyndighet.

d. Kontor – arbeidssted – tjenestebolig

KR mener at kontor/ arbeidssted for preses må legges til Oslo i en samlokalisering i Kirkens Hus, slik utvalget enstemmig foreslår. En annen lokalisering anser KR som lite tjenlig, dersom presesfunksjonene skal kunne ivaretas på en tjenlig og effektiv måte, jf også pkt. b.

Kirkerådet anbefaler at BMs sekretariat utvides.

KR anbefaler at tjenestebolig for preses lokaliseres i Oslo /innen Oslo bispedømme. KR finner det svært uhensiktsmessig dersom preses skal ha Nidaros som tjenestested og bispesete, men bo og arbeide i Oslo.

e. Presesfunksjonen og relasjonen mellom preses og de øvrige biskoper m.m.

KR mener at en utvikling av presesfunksjonen ikke må føre til endrede relasjoner mellom biskopene eller svekkelse av den enkelte biskops regionale myndighet og ansvar. En sentral oppgave for preses er imidlertid å representere biskopene og hele kirken i en del sammenhenger og fronte enheten i kirken. Preses vil bli oppfattet som en riksbiskop i forhold til de regionale biskoper, selv om de øvrige biskopene i en viss forstand også er nasjonale kirkeledere. Dette er viktige områder hvor det vil være behov for ytterligere avklaringer og tydeliggjøring av roller.

f. Nominasjon og valg av preses

KR anbefaler at preses primært velges blant de sittende biskoper, men mener en ikke bør utelukke muligheten for at en person som ikke er biskop kan velges til preses. Viktige valgbarhetskriterier vil være kompetanse, ansiennitet, lederegenskaper og kommunikasjonsferdigheter. Det er også viktig at preses har tillit i kollegiet.

Nominasjon og valg av biskop vil måtte utredes nærmere innen rammen av en framtidig kirkeordning, og KR mener det derfor ikke er grunnlag for å foreslå en endelig modell for dette på det nåværende tidspunkt.

KR mener det samme må gjelde mht valg av preses. Dette må sees i sammenheng med den framtidige kirkeordningen. KR ser det likevel som lite tjenlig at KM, som møtes en gang pr år, skal forestå valget. Da vil det være mer aktuelt at det er biskopene og KR som velger preses.

g. Funksjonstid

KR anbefaler en avgrensning i funksjonstid og foreslår som utvalgets flertall at det settes en øvre grense på 10 år. Preses kan ev utnevnes på åremål med 6 + 4 år.

h. Tittelen preses, jf kap. 3.5

Tittelen preses bør etter KR mening drøftes nærmere i lys av praksis i vår kirke og andre kirker. Presesbetegnelsen er nok i ferd med å bli forstått også i offentligheten. Inntil

videre bør en kunne benytte betegnelsen Bispemøtets preses/ biskop i Oslo bispedømme, ev ledende biskop/biskop i Oslo bispedømme. Dette må også sees i lys av den som velges til leder av Kirkerådet i en mer selvstendig kirke: Den norske kirkes leder og Den norske kirkes preses/ ledende biskop.

i. Stedfortrederfunksjonen.

Her er det flere forhold som vil kreve en avklaring og som det må arbeides videre med, bl.a. om domprosten skal være fast stedfortreder både for stiftsbiskopen og preses.

j. Overgangsordning

Ny preses skal i henhold til BMs forretningsorden velges i 2010 for en 4-årsperiode, om mulig som en overgangsordning frem til 2014 da det velges ny preses, ev gjenoppnevning. I denne perioden eller i en nærmere definert periode, bør en prøve ut den nye ordningen, evaluere den og foreta nødvendige justeringer slik at presesfunksjonen er tilpasset en ny kirkeordning.

Ved valg av preses i henhold til forslaget – dersom det blir valgt en annen preses enn den som har ivaretatt vervet i denne perioden – vil sittende preses ikke ha noe bispedømme å gå tilbake til, siden det der er utnevnt ny biskop. Utvalget foreslår som en mer permanent ordning at funksjonsperioden/ åremålstiden for preses settes til 10 år, og at en deretter ev. går over i en seniorrådgiverstilling eller en menighetsstilling, men dette vil neppe være en aktuell ordning i denne overgangsperioden, og er det kanskje heller ikke på sikt. Dersom preses går av som biskop pga pensjonsalder eller velger å fratruke, vil det være en mulighet, men det kan ikke legges opp til en slik løsning. Det kan være aktuelt med en gjenoppnevning, men dette må det arbeides videre med. En avklaring av aktuelle tjenester etter presesperioden, bør imidlertid være klar så tidlig som mulig.

Dersom grunnlovsendringene som er foreslått blir vedtatt i 2012-2013, noe som innebærer at myndigheten til å utnevne biskoper overføres til kirkelige organer, vil det kreve en ny ordning for valg/tilsetting av biskoper. Dette vil kunne medføre at presesvalget i 2010 kun vil gjelde frem til 2012-2013, dersom en ikke velger å beholde preses ut perioden.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Utvalget har i sin innstilling lagt fram en oversikt over aktuelle etablerings- og driftskostnader for en tolvte biskop når det gjelder bolig og kontorlokaler og til lønn og driftsmidler for tjenesten og for preses' sekretariat. Videre er det foreslått 1-2 administrative stillinger knyttet til tjenesten i tjenestedistriktet.

Dette er ikke nærmere tallfestet og vil være en sak for departementet i samråd med BM å finne fram til egnede løsninger.

Videre vil det være behov for en rekke endringer i gjeldende lovverk og bestemmelser, både i tjenesteordning for biskoper. Mye taler for at det bør utarbeides en egen tjenesteordning for preses.

Det vil også være behov for mulige endringer i reglement for Bispemøtet, i Bispemøtets forretningsorden, i reglement for representasjon på vegne av Den norske kirke og i regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Dersom Kirkerådet skal forestå de videre utredningene om presesfunksjonen, vil dette kreve en vesentlig stillingsressurs.